

Національний університет
водного господарства та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування
Кафедра фінансів і економіки природокористування

06-03-141

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до проведення практичних занять і виконання
самостійної роботи з навчальної дисципліни

«Ціноутворення»

для студентів за напрямом підготовки 6.030508

«Фінанси і кредит»

денної та заочної форм навчання

Європейська кредитно-трансфертна система

Рекомендовано методичною
комісією за напрямом
6.0305080 «Фінанси і кредит»
протокол № 10 від 27 травня
2016

Рівне – 2016

Методичні вказівки до проведення практичних занять і виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Ціноутворення» для студентів за напрямом підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» денної та заочної форм навчання / О.В. Заячківська, Л.В. Пивоварчук – Рівне: НУВГП, - 2016. – 22 с.

Упорядники:

О.В. Заячківська, доцент кафедри фінансів і економіки природокористування, доцент

Л.В. Пивоварчук, асистент кафедри фінансів і економіки природокористування;

Відповідальний за випуск: **Л.М. Мельник**, в.о. завідувача кафедри фінансів і економіки природокористування, доцент

ЗМІСТ

1. Загальні вказівки	3
1.1. Загальні рекомендації до вивчення дисципліни	3
2. Методичні рекомендації до проведення практичних занять та самостійної підготовки	3
2.1. Змістовий модуль 1. Ціна, види цін, принципи ціноутворення та цінова політика	3
Тема 1. Ціноутворення в умовах ринкової економіки	3
Тема 2. Ринкові ціни	5
Тема 3. Витрати виробництва та реалізація	7
Тема 4. Цінова політика і цінова стратегія	9
Тема 5. Регулювання цін та контроль за ними	10
2.2. Змістовий модуль 2. Ціноутворення на підприємствах у різних сферах діяльності	11
Тема 6. Ціноутворення на продукцію промисловості	11
Тема 7. Ціноутворення у будівництві	13
Тема 8. Ціноутворення на продукцію сільського господарства	14
Тема 9. Ціноутворення у водному господарстві	15
Тема 10. Тарифи на вантажні перевезення і тарифи на послуги	16
3. Тестові запитання	17
4. Тематика рефератів	21
5. Методичні рекомендації щодо розв'язування задач	22
6. Рекомендована література	25

1. ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Методичні вказівки для проведення практичних занять і виконання самостійної роботи з дисципліни «Ціноутворення» для студентів за напрямом підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» денної та заочної форми навчання. Мета вивчення навчальної дисципліни є послідовне засвоєння знань, необхідних для формування ефективної, обґрунтованої цінової політики.

В даній розробці наводяться основні питання підготовки студентів до практичних занять, перелік тем самостійної та індивідуальної роботи, питання гарантованого рівня знань та перелік рекомендованої літератури.

Згідно навчального плану дисципліни передбачена форма підсумкового контролю – залік. Оцінювання знань здійснюється за 100-бальною шкалою наступним чином: результати поточного контролю оцінюються за шкалою від 0 до 100 балів.

2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Змістовий модуль 1. Ціна, види цін, принципи ціноутворення та цінова політика

Тема 1. Ціноутворення в умовах ринкової економіки

План

1. Поняття про ціну.
2. Функції ціни.
3. Класифікаційні ознаки цін в Україні.
4. Принципи ціноутворення.
5. Методи ціноутворення.

Питання для перевірки знань студентів методом опитування

1. Поняття про ціну, її особливості.
2. Які функції виконує ціна? У чому їх суть?
3. Класифікаційні ознаки цін в Україні.
4. Собівартість продукції як вихідна база ціни.

Задачі до теми

Задача 1. Визначити оптову ціну та відпускну оптову ціну виробу, якщо:

- Виробнича собівартість виробу – 2000 грн.;
- Операційні витрати – 500 грн.;
- Рентабельність виробництва – 15 %;
- Виріб не є підакцизним.

Задача 2. Визначити оптово-посередницьку ціну, якщо постачальницько-збутова націнка складає – 40 %, а оптова ціна виробу – 750 грн.

Задача 3. Визначити оптово-посередницьку ціну виробу, якщо:

- Повні витрати – 1200 грн.;
- Рівень рентабельності підприємства – 25 %;
- Постачальницько-збутова націнка – 15%.

Задача 4. Визначити роздрібну ціну товару, якщо:

- Відпускну оптова ціна – 600 грн.;
- Постачальницько-збутова націнка 40 %.
- Торгова націнка – 40 %.

Задача 5. Визначити відпускну оптову ціну підакцизних товарів А, Б, В, якщо рентабельність – 21 %, ставки акцизного податку: для А – 15 %, Б – 10 %, В – 15 %. Собівартість відповідно становить: 151,0; 130,5; 204,5 (грн.).

Задача 6. Визначити відпускну оптову ціну підакцизного товару, якщо:

- Повні витрати на його виготовлення – 1000 грн.;
- Рентабельність виробництва – 20 %;
- Ставка акцизного податку – 55 %.

Задача 7. Застосовуючи затратний метод ціноутворення визначити ціну виробу, якщо відомі такі витрати:

- Матеріали – 2000 грн.;
- Комплектуючі вироби – 1000 грн.;
- Основна заробітна плата – 1200 грн.;
- Додаткова заробітна плата – 10 % від основної заробітної плати;
- Загальновиробничі витрати – 130 % від основної заробітної плати;

- Адміністративні витрати – 70 % від основної заробітної плати;
- Витрати на збут – 30 % від виробничої собівартості;
- Рентабельність – 20 %.

Задача 10. Визначити ціну комбайна з навісним обладнанням А і Б, використовуючи агрегатний метод ціноутворення в модифікованій формі, якщо відомі такі витрати:

- Повні витрати для виготовлення комбайна – 300000 грн.;
- Ціна навісного обладнання А – 12000 грн.;
- Ціна навісного обладнання Б – 8500 грн.;
- Рентабельність – 25 %.

Тема 2. Ринкові ціни

План

1. Поняття про попит, пропозицію та ринкову ціну.
2. Цінова еластичність попиту та пропозиції.
3. Фактори, що впливають на ринкову ціну.
4. Види ринкових цін.

Питання для перевірки знань студентів методом опитування.

1. Що таке попит і пропозиція?
2. Які методи регулювання попиту і пропозиції?
3. У чому полягає суть ринкової ціни?
4. Назвати та дати характеристику факторів, що впливають на ринкову ціну.
5. Назвати види конкуренції.

Задачі до теми

Задача 1. Дані про ринковий обсяг попиту та пропозиції на пшеницю такі:

Ціна, грошових одиниць	10	20	30	40	50	60	70
Обсяг попиту, шт.	32	28	24	20	16	12	8
Обсяг пропозиції, шт.	4	7	10	13	16	19	22

1. Побудувати на графіку криві попиту та пропозиції.

2. Визначити рівноважну ціну і рівноважний обсяг продажів.
3. Якщо рівноважна ціна дорівнює 40 грошових одиниць, то яка величина дефіциту на ринку?
4. Якщо рівноважна ціна дорівнює 70 грошових одиниць, то яка величина надлишку на ринку?
5. Позначити на графіку ділянки дефіциту і надлишку товарів на ринку. До чого призведе наявність надлишку або дефіциту товарів на ринку?

Задача 2. На основі даних таблиці побудувати графіки попиту і пропозиції і визначити ціну рівноваги.

№ з/п	Величина попиту, тис. шт.	Величина пропозиції, тис. шт.	Ціна за одиницю, гр. од.
1	2	3	4
1.	10	40	20
2.	20	35	18
3.	30	30	15
4.	40	20	12
5.	50	10	8

Задача 3. При ціні на певний товар 0,9 грн. запитувалось покупцями 50 одиниць даного товару. Під впливом різних факторів ціна зменшилась до 0,6 грн., а кількість продукції, що запитується, підвищилася до 60 одиниць. Розрахувати коефіцієнт еластичності попиту і сказати, яким є попит на даний товар.

Задача 4. Розрахувати коефіцієнт еластичності попиту, якщо ціна товар знизилась на 3%, а кількість продукції, що запитували зросла на 5%.

Задача 5. При ціні на товар 1500 грн. покупці запитували 1000 штук товару, під впливом різних факторів ціна зросла на 25 грн., а кількість продукції, що запитували впала на 40 штук. Визначити яким є попит на даний товар.

Тема 3. Витрати виробництва та реалізація

План

1. Витрати підприємства як основа формування ціни.
2. Собівартість: її склад та види.
3. Класифікація витрат за елементами.
4. Елементи системи калькулювання.
5. Методи калькулювання.

Питання для перевірки знань студентів методом опитування

1. Сутність витрат підприємства та їх склад.
2. Дайте визначення собівартості продукції.
3. Склад собівартості.
4. Класифікація витрат за елементами.
5. Що включається до складу загальновиробничих витрат?
6. Охарактеризувати склад адміністративних витрат.
7. Суть витрат на збут.
8. Сутність калькулювання, статті калькуляції.
9. Методи калькулювання.

Задачі до теми

Задача 1. Розрахувати кошторис загальновиробничих витрат, використовуючи наступну інформацію (грн.):

1. Амортизація приміщень цеху – 1200;
2. Витрати на освітлення приміщень цеху – 500;
3. Витрати, пов'язані з службовими відрядженнями персоналу цехів – 300;
4. Основна заробітна плата наладчиків обладнання – 2100;
5. Витрати матеріалів, пов'язані з охороною навколишнього середовища – 400;
6. Основна заробітна плата апарату управління цехами – 3900;
7. Амортизація нематеріальних активів цехового призначення – 400;
8. Запасні частини для проведення поточного ремонту обладнання – 2400;
9. Матеріали, використані на поліпшення якості продукції – 900;
10. Паливо для експлуатації обладнання цеху – 600.

Довідково: додаткова заробітна плата – 10 % від основної заробітної плати.

Задача 2. Розрахувати кошторис адміністративних витрат, використовуючи наступну інформацію (грн.):

1. Паливо для забезпечення пожежної і сторожової охорони – 1000;
2. Заробітна плата управлінського персоналу – 3500;
3. Матеріали для утримання приміщень загальногосподарського характеру – 2400;
4. Амортизація приміщення заводууправління – 1700;
5. Матеріали, витрачені на представницькі цілі – 500;
6. Паливо для утримання приміщень загальногосподарського характеру – 1400;
7. Витрати на відрядження апарату управління в межах норм, затверджених законодавством – 1200;
8. Варобітна плата загальнозаводського інженерно-технічного персоналу – 22,00;
9. Запасні частини для проведення поточного ремонту основних засобів загальногосподарського характеру – 1900;
10. Плата за розрахунково-касове обслуговування – 300;
11. Поштові та телеграфні витрати – 200;
12. Плата за аудиторські послуги – 700.

Довідково: додаткова заробітна плата – 10 % від основної заробітної плати.

Задача 3. Розрахувати кошторис витрат на збут, використовуючи наступну інформацію (грн.):

1. Основна заробітна плата відділу збуту – 1700;
2. Витрати на відрядження працівників відділу збуту – 700;
3. Витрати пакувальних матеріалів – 600;
4. Основна заробітна плата слюсарів по ремонту торгової вітрини – 500;
5. Матеріали для ремонту тари – 200;
6. Основна заробітна плата прибиральниці магазину – 200;
7. Витрати матеріалів для гарантійного ремонту – 200;
8. Основна заробітна плата продавців магазину – 600;
9. Пальне для транспортування продукції – 300;

10. Витрати матеріалів на рекламні послуги – 500;

11. Основна заробітна плата водія – 200.

Довідково: додаткова заробітна плата – 10 % від основної заробітної плати.

Тема 4. Цінова політика і цінова стратегія

План

1. Політика цін у загальній стратегії підприємства.
2. Цілі ціноутворення.
3. Методика розрахунку оптового рівня цін.
4. Цінова дискримінація.

Питання для перевірки знань студентів методом опитування

1. Політика цін: суть, мета, об'єкти і суб'єкти політики.
2. Сутність стратегії підприємства.
3. Цілі ціноутворення.
4. Методика розрахунку оптового рівня ці
5. Цінова дискримінація: сутність та її форми.

Задачі до теми

Задача 1. На підставі наведеної інформації базових підприємств, які відібрані для моніторингу цін, визначити середню ціну чотирьох продовольчих товарів на дату моніторингу.

№ з/п	Назви продуктів, на які проводиться моніторинг цін	Літа	Арсен	Еко-маркет
1.	Масло, макс./мін. ціна, грн./кг	42,00/41,00	42,00/41,50	40,50/39,50
2.	Яйця курячі, макс./мін. ціна, грн./дес	13,45/13,30	13,30/13,20	13,40/13,30

Задача 2. Є такі дані про ціну товару на початок кожного місяця (гр. од. за 1 кг): січень — 62; лютий — 64; квітень — 61; травень — 66; липень — 70. Визначити середню ціну товару за півріччя.

Задача 3. Визначити середню ціну суміші цукерок, якщо відомо, що ціна сорту А — 6 грн., а його питома вага у вартості суміші становила 10%; сорту Б — 7 грн., його питома вага — 30%; сорту В — 8 грн., питома вага — 40%; сорту С — 9 грн., питома вага — 20%.

Задача 4. Є такі дані про ціну товару на початок кожного місяця (гр. од. за 1 кг): січень — 62; лютий — 64; квітень — 61; травень — 66; липень — 70. Визначити середню ціну товару за півріччя.

Тема 5. Регулювання цін та контроль за ними

План

1. Регулювання цін.
2. Державне регулювання цін.
3. Монопольне регулювання цін.
4. Вплив конкуренції на ціни.
5. Контроль за цінами.

Питання для перевірки знань студентів методом опитування

1. Сутність та види регулювання цін.
2. Чи потрібне регулювання цін?
3. Які заходи державного адміністративного і економічного регулювання цін?
4. Що таке монопольна ціна?
5. Назвати методи монопольного регулювання цін.
6. Необхідність, правомірність і суть контролю за цінами і тарифами.
7. Система та склад органів контролю за цінами (тарифами) та ціно- і тарифотворенням.
8. Об'єкти, мета і методи контролю за цінами на підприємствах різних галузей.

Задачі до теми

Задача 1. Річне виробництво продукції 250000шт., ціна одиниці продукції 19,50 грн., змінні витрати 2,30 грн. Підприємство планує підвищити ціну до 23 грн. Визначити беззбитковий обсяг продажу.

Задача 2. Собівартість одиниці продукції 26 грн., роздрібна ціна з ПДВ 60 грн. Торгівельна надбавка 12 грн. Визначити суму прибутку та рентабельність продукції підприємства-виробника.

Задача 3. Визначити відпускну оптову ціну підакцизного товару, якщо:

- Повні витрати на його виготовлення – 9500 грн.;
- Рентабельність виробництва – 20 %;
- Ставка акцизного податку – 25 %.

Задача 4. Собівартість одиниці продукції 66 грн., роздрібна ціна з ПДВ 160 грн. Торгівельна надбавка 19 грн. Визначити суму прибутку та рентабельність продукції підприємства-виробника.

Задача 5. Річне виробництво продукції 2500 шт., ціна одиниці продукції 36 грн, змінні витрати 2,30 грн. Підприємство планує знизити ціну до 33 грн. Визначити беззбитковий обсяг продажу.

Змістовий модуль 2. Ціноутворення на підприємствах у різних сферах діяльності

Тема 6. Ціноутворення на продукцію промисловості

План

1. Види оптових цін та їх класифікація.
2. Підходи до встановлення цін на промислову продукцію.
3. Акцизний податок, як структурний елемент оптово – відпускну ціни.
4. Податок на додану вартість.

Питання для перевірки знань студентів методом опитування

1. Як класифікують оптові ціни?
2. Назвати види оптових цін.
3. Який склад і сфера застосування оптової ціни підприємства?
4. Який склад і сфера застосування оптової ціни промисловості?
5. Які розрізняють оптові ціни в залежності від порядку відшкодування транспортних витрат?
6. Які особливості встановлення оптових цін на нову техніку?

7. Регульовані і вільні оптові ціни на продукцію виробничо-технічного призначення.

Задачі до теми

Задача 1. На підставі наведеної інформації визначити за витратною методикою проект вільної гуртової відпускної ціни на ковбасу

Умови	Значення
Гуртова ціна підприємства-виробника, грн.	13,40
Плановий рівень рентабельності ковбаси, %	10,5
Торговельна націнка, %	20,0

Задача 2. На підставі наведеної інформації визначити суму операційного прибутку, міститься у гуртовій відпускній ціні ковбаси, виробленої м'ясопереробним підприємством

Умови	Значення
1. Виробнича собівартість ковбаси, грн.	8,40
1.1. Собівартість сировини, грн.	6,80
2. Гуртова відпускна ціна ковбаси, грн.	12,60
3. Операційні витрати, грн.	0,40
3.1. Витрати на збут, % до операційних витрат	35,0
4. Торговельна націнка фірмової торгівлі м'ясопереробного підприємства, %	20,0

Задача 3. Відомі такі дані про діяльність меблевої фабрики:

1. Собівартість реалізованої продукції – 928 тис. грн.
в т.ч. витрати на сировину, матеріали, паливо, інші матеріальні цінності та послуги (з ПДВ) – 360 тис. грн.

2. Придбано і введено в експлуатацію основних засобів вартістю (без ПДВ) – 42 тис. грн.

3. Підприємство працювало прибутково, рівень рентабельності – 15%.

Визначити суму ПДВ, яку меблева фабрика має сплатити.

Тема 7. Ціноутворення у будівництві

План

1. Специфіка визначення цін на будівельну продукцію.
2. Кошторисна вартість будівництва об'єктів.
3. Основні види кошторисних нормативів.
4. Кошторисна вартість.
5. Договірна ціна у будівництві.

Питання для перевірки знань студентів методом опитування

1. Чим обумовлена і в чому полягає специфіка визначення цін на будівельну продукцію?
2. Які особливості ціноутворення у будівництві при переході до ринку?
3. У чому відмінність між кошторисною вартістю будівництва об'єктів і кошторисною вартістю будівельно-монтажних робіт?
4. Назвати основні види кошторисних норм і дати їх характеристику.
5. Класифікація одиничних розцінок по повноті і складу витрат, врахованих у них.
6. Класифікація будівельних матеріалів в залежності від джерел їх отримання.
7. Які витрати враховуються при калькуляції вартості місцевих будівельних матеріалів?
8. Ціна експлуатації будівельних машин і механізмів, її склад.
9. Який склад кошторисної документації?
10. Локальний і об'єктний кошторис, порядок їх складання.

Задачі до теми

Задача 1. Визначити кошторисну вартість будівництва жилого будинку (з ПДВ), якщо кошторисна вартість будівельних робіт становить 15741,368 тис. грн., кошторисна вартість монтажних робіт – 1525,578 тис. грн., кошторисна вартість устаткування, меблів та інвентарю – 1383,204 тис. грн., інші витрати – 6209,973 тис. грн.

Задача 2. Якою буде договірна ціна на будівництво жилого будинку, якщо:

- вартість будівельних робіт (без ПДВ) – 7595,361 тис. грн.;
- вартість монтажних робіт (без ПДВ) – 1520,867 тис. грн.;
- вартість інших витрат (без ПДВ) – 4055,789 тис. грн.
- крім цього, до інших витрат відносяться податки, збори та обов'язкові платежі (крім ПДВ) – 4,013 тис. грн.

Тема 8. Ціноутворення на продукцію сільського господарства

План

1. Особливості ціноутворення на сільськогосподарську продукцію.
2. Закупівельні ціни на сільськогосподарську продукцію.
3. Ціни на сільськогосподарську продукцію в період встановлення ринкових відносин.

Питання для перевірки знань студентів методом опитування

1. Які особливості ціноутворення на продукцію сільського господарства?
2. Що таке закупівельні ціни на сільськогосподарську продукцію?
3. Чим обумовлена зональна диференціація закупівельних цін на сільськогосподарську продукцію?
4. Які основні напрямки перебудови закупівельних цін при переході до ринку?
5. Місце та роль діяльності аграрних бірж при формуванні цін на сільськогосподарську продукцію.
6. Порядок встановлення вільних (ринкових) закупівельних цін на продукцію сільського господарства.

Задачі до теми

Задача 1. На підставі наведеної інформації агрофірми визначити базову закупівельну ціну за 1 т сільськогосподарської продукції.

Показники	Буряк
Планова виробнича собівартість продукції за місцем виробництва, грн.	340,0
Планові операційні витрати, грн.	35,0
Плановий операційний прибуток, %	8,0
Торговельна націнка, %	20,0

Задача 2. На підставі наведеної інформації сільськогосподарського підприємства визначити базову закупівельну ціну на продукцію.

Показники	Часник
Роздрібна ціна, за якою роздрібна торгівля реалізує	3,4
Планова виробнича собівартість, грн./кг.	1,10
Планові операційні витрати, %	4,00
Плановий операційний прибуток, %	12
Транспортно-заготівельні витрати з доставляння продукції до овочесховищ, % до базової закупівельної ціни без ПДВ	6,0
Транспортно-заготівельні витрати з доставляння продукції до торговельної мережі, % до базової закупівельної ціни без ПДВ	11,0

Тема 9. Ціноутворення у водному господарстві

План

1. Користувачі води та їх види.
2. Методика розрахунку тарифу за воду.
3. Двохставковий тариф на зрошувальну воду, його суть і значення.

Питання для перевірки знань студентів методом опитування

1. Які функції виконує плата за зрошувальну воду?
2. У чому суть основних методичних принципів ціноутворення у водному господарстві?
3. Який склад тарифу за воду?
4. У чому суть і яке значення двухставкового тарифу за воду?
5. Назвати склад умовно-постійних витрат в ціні на зрошувальну воду.

6. Назвати склад умовно-змінних витрат у ціні на зрошувальну воду.
7. Який порядок визначення ціни на зрошувальну воду?
8. Які основні напрямки перебудови системи платежів за воду в сільському господарстві?

Задачі до теми

Задача 1. Якою буде ціна на зрошувальну воду, яку необхідно використати на зрошування 300 га землі, якщо:

- заробітна плата експлуатаційного штату управління меліоративних систем 10 грн./га;
- змінні витрати 6 $грн/м^3$;
- рентабельність 15%;
- плата за водні ресурси 1,2 $грн/м^3$;
- об'єм води 10 $м^3$.

Задача 2. Ціна базового двигуна — 240 грн., його потужність — 40 кВт. Виробник планує підвищити якість продукції на 25 %. Визначити орієнтовну ціну нового виробу, якщо коефіцієнт гальмування дорівнює 0,9.

Тема 10. Тарифи на вантажні перевезення і тарифи на послуги

План

1. Система тарифів на вантажні перевезення.
2. Порядок визначення тарифів на перевезення вантажів автомобільним транспортом.
3. Тарифи на комунальні та побутові послуги.

Питання для перевірки знань студентів методом опитування

1. Що таке тариф?
2. Які є види тарифів?
3. Дати характеристику системи тарифів на вантажні перевезення.
4. Що являють собою тарифи залізничного транспорту?
5. Які особливості формування тарифів водного транспорту?

6. В чому суть тарифів автомобільного транспорту?
7. Які особливості тарифів на комунальні послуги?
8. Як формуються тарифи на побутові послуги?
9. Які особливості формування тарифів на послуги транспорту і зв'язку в умовах переходу до ринкових відносин?

Задачі до теми

Задача 1. Визначити тариф на перевезення 1 т вантажу автомобілем «КАМАЗ» вантажопідйомністю 10 т на відстань 200 км. Перевезення здійснюється в одному напрямку при умові, що рентабельність 20%, вага вантажу 12 т, швидкість руху автомобіля – 55 км/год. Постійні витрати складають 18 грн./год., а змінні – 1,4 грн/км.

Задача 2. Яким буде тариф на перевезення 1 тони вантажу автомобілем вантажопідйомністю 15 тон на відстань 300 км, якщо:

1. Затрати на паливо складають – 0,05 грн/год.;
2. Затрати на мастильні матеріали – 0,07 грн/год.;
3. Затрати на відновлення та ремонт шин – 0,02 грн/км.;
4. Затрати на ремонт і технічне обслуговування автомобіля – 0,75 грн/км.;
5. Амортизаційні відрахування – 0,4 грн/км.;
6. Затрати на оплату праці водіїв – 24 грн/год.;
7. Накладні витрати – 28% від прямих;
8. Середня швидкість автомобіля – 48 км/год.;
9. Вага вантажу для перевезення – 12 тон;
10. Рентабельність перевезення – 20%.

3. Тестові запитання

1. Що таке ціна?
  - а) кошти для подальшого розвитку виробництва;
  - б) необхідна умова існування виробництва;
  - в) грошовий вираз вартості товару.
2. Сучасна практика ціноутворення використовує такі методи обґрунтування рівнів і співвідношення цін:
  - а) нормативний, параметричний, нормативно – параметричний;

- б) метод затрат, агрегатний, нормативний;
в) затратний, параметричний, нормативно – параметричний.
3. Що таке податок на додану вартість?
- а) частина новоствореної вартості, що сплачується до держбюджету на кожному етапі виробництва товарів;
б) непрямий податок на окремі види товару;
в) новостворена вартість, яка створюється на підприємстві і підлягає вилученню на загальнодержавні потреби.
4. Що таке акцизний збір?
- а) спеціальний податок на дефіцитні товари;
б) непрямий податок на високорентабельні та монополні товари;
в) джерело покриття витрат, пов'язаних з організацією виробництва монополних товарів.
5. Метод безбитковості:
- а) дозволяє встановити межу ціни, нижче якої остання може опускатися лише при виключних обставинах і на обмежений період часу;
б) дає можливість порівняти розміри прибутку, який отримується при різних цінах;
в) досліджує рівень попиту на товар.
6. Основна ставка ПДВ:
- а) 20% до оптової ціни з ПДВ;
б) 20% до оподаткованого обороту, який не включає ПДВ;
в) 16,67% до оптової ціни без ПДВ.
7. Якщо ринкова ціна нижча за рівноважну, то:
- а) виникає дефіцит товару;
б) з'являється надлишок товару;
в) знижується ціна ресурсів.
8. Ринок товару знаходиться у стані рівноваги, якщо:
- а) обсяг попиту на товар дорівнює обсягу пропонування цього товару;
б) на ринку не існує ні надлишку, ні дефіциту товару ;
в) за даною ціною плани покупців, щодо покупок співпадають з планами продавців щодо продажу.
9. За строком дії ціни поділяються:
- а) постійні, договірні, тимчасові, сезонні;
б) постійні, поясні, сезонні, разові;

в) постійні, тимчасові, сезонні, разові.

10. Структурними елементами оптової ціни промисловості є:

а) собівартість, акцизний збір, податок на додану вартість, торговельна надбавка;

б) собівартість, прибуток, акцизний збір, націнка постачальницько-збутових організацій;

в) собівартість, прибуток, акцизний збір, податок на додану вартість, націнка постачальницько-збутових організацій.

11. Основу ціни будівельної продукції складають 2 елемента:

а) прямі затрати і накладні витрати;

б) об'єми робіт, передбачені проектом, та величина нормативних затрат на одиницю окремих видів робіт;

в) витрати на будівельні матеріали та експлуатацію машин і механізмів.

12. Прибуток визначається по нормативу до...

а) трудомісткості;

б) прямих затрат;

в) накладних витрат.

13. Затрати, безпосередньо пов'язані з технологічним процесом будівельного виробництва, це:

а) загальновиробничі витрати;

б) прямі затрати;

в) планові нагромадження.

14. Кошторисна вартість будівельно-монтажних робіт поділяється на такі елементи:

а) прямі затрати, загальновиробничі витрати, кошторисний прибуток;

б) заробітна плата, відрахування на соціальні заходи та інші витрати;

в) вартість устаткування, меблів, інших робіт та витрат.

15. Вартість устаткування, меблів та інвентарю є складовою частиною:

а) кошторисної вартості будівельно-монтажних робіт;

б) кошторисної вартості будівництва об'єкту;

в) одиничних розцінок.

16. Загальновиробничі витрати це:

а) затрати безпосередньо пов'язані з технологічним процесом будівельного виробництва

б) планові нагромадження

в) витрати, пов'язані з організацією та обслуговуванням будівельного виробництва в цілому

17. Кошторисний прибуток:

а) не враховується в кошторисній вартості будівельно-монтажних робіт;

б) враховується в кошторисній вартості будівельно-монтажних робіт;

в) може або враховуватися або не враховуватися в кошторисній вартості будівельно-монтажних робіт.

18. Одинична розцінка включає:

а) вартість матеріалів, основну заробітну плату робітників, витрати на експлуатацію будівельної техніки;

б) вартість матеріалів, основну заробітну плату робітників, витрати на експлуатацію будівельної техніки, загальновиробничі витрати;

в) вартість матеріалів, основну заробітну плату робітників, витрати на експлуатацію будівельної техніки, загальновиробничі витрати, планові нагромадження.

19. Прямі затрати визначаються...

а) на основі встановлених норм витрат;

б) на основі обсягів окремих видів робіт та одиничних розцінок;

в) у відсотках до основної заробітної плати робітників, зайнятих на будівельно-монтажних роботах.

20. Збірники одиничних розцінок враховують...

а) оплату праці за найнижчими тарифними ставками;

б) середні умови оплати праці;

в) оплату праці за найвищими тарифними ставками.

21. Додаткові витрати при виконанні будівельно-монтажних робіт у зимовий період, визначаються:

а) за нормами;

б) розрахунково;

в) або за нормами або розрахунково.

22. Витрати, пов'язані з організацією та обслуговуванням будівельного виробництва в цілому, це:

а) прямі затрати;

б) відрахування на соціальні заходи;

в) загально виробничі витрати;

23. Що можна вважати собівартістю будівельної продукції?

- а) суму прямих затрат та загально виробничих витрат;
- б) вартість будівельних та монтажних робіт;
- в) загальновиробничі витрати на будівництво.

24. Механізм формування цін на будівельну продукцію відрізняється від ціноутворення в інших галузях:

- а) більш ринковими методами;
- б) широкому застосуванні нормативних методів;
- в) широким застосуванням фіксованих цін.

25. При визначенні ціни на будівельну продукцію обсяги робіт визначаються:

- а) у кожному конкретному випадку індивідуально;
- б) згідно нормативів;
- в) обсяги робіт не впливають на рівень ціни.

4. Тематика рефератів

- 1. Місце ціни в системі економічних категорій.
- 2. Система цін і ознаки покладені в її основу.
- 3. Функції та принципи ціноутворення.
- 4. Сучасні теорії ціноутворення.
- 5. Ціноутворення, його суть та характеристика.
- 6. Види цін та їх характеристика.
- 7. Модифікація цін.
- 8. Державне регулювання ціноутворення в Україні.
- 9. Форми і методи державного регулювання цін.
- 10. Практика державного регулювання цін у деяких країнах світу.
- 11. Теоретичні основи ціни.
- 12. Класичні погляди на ціну та вартість товару.
- 13. Цінова стратегія підприємства та фактори, що на неї впливають.
- 14. Характеристика основних методів маркетингового ціноутворення.
- 15. Витратні методи ціноутворення.
- 16. Витрати підприємства як основа формування ціни.
- 17. Методи встановлення та регулювання цін на підприємстві.
- 18. Формування цінової стратегії підприємства.

19. Регулювання та пристосування ціни.
20. Торгові знижки та надбавки, їх характеристика.
21. Особливості застосування торгових знижок та надбавок в різних галузях народного господарства.
22. Умови зовнішньоторговельного контракту.
23. Управління контрактною діяльністю.
24. Практика ведення комерційних переговорів.
25. Транспортне забезпечення зовнішньої торгівлі.
26. Характеристика базисних умов поставки товарів у зовнішній торгівлі.
27. Особливості визначення митної вартості товарів із застосуванням умов «Інкотермс».
28. Митна політика інших країн.
29. Цінова стратегія фірм на зовнішньому ринку.
30. Ціни зовнішньоторгових контрактів і методика їх розрахунку.
31. Механізм розрахунків у зовнішньоторговельних операціях.
32. Організація діяльності товарних ринків.
33. Фундаментальний аналіз біржових цін.
34. Особливості діяльності аграрної біржі в Україні.
35. Відпускні, оптові та роздрібні ціни.
36. Тарифи та умови їх застосування.
37. Формування цін на підакцизні товари.
38. Порядок встановлення та регулювання тарифів.
39. Складові елементи оптової ціни виробника.
40. Монопольні ціни.
41. Олігополістичні цінові війни.
42. Залежність ціноутворення від структури ринку та конкуренції.
43. Вплив життєвого циклу товару на процес ціноутворення.
44. Ціноутворення у різних фазах життєвого циклу товару.
45. Проблеми та шляхи вдосконалення ціноутворення в Україні.

5. Методичні рекомендації щодо розв'язування задач

До елементів ціни належать: собівартість (С), прибуток (П), мито (М), акцизний податок (А), податок на додану вартість (ПДВ), посередницько-збутова націнка (Нп) і торговельна надбавка (Нт).

$$\text{Цпр} = \text{С} + \text{П} + \text{А} + \text{Нп} + \text{Нт} + \text{ПДВ}$$

Розрахункові й граничні нормативи рентабельності застосовують як інструмент визначення прибутку, який зараховується в ціну конкретного виробу:

$$\text{П} = \text{С} \cdot \text{Рн} / 100,$$

де Рн — норматив рентабельності, %,
 С – собівартість продукції, грн.

Ціну підприємства (Цпр) можна визначити, не обчислюючи окремо величину прибутку в ціні. З цією метою використаємо формулу).

$$\text{Цпр.} = \text{С} \times (1 + \text{Рн} / 100)$$

Середній рівень цін – узагальнюючий показник рівня цін, який характеризує стан цін по товарах за певний період. Є такі різновиди середньої ціни для окремого товару.

Якщо існують дані про рівень цін лише на початок і кінець періоду, застосовується середня арифметична проста:

$$x_{\text{сер.}} = (x_1 + x_2) / 2,$$

де x_1 – ціна товару на початок періоду;
 x_2 – ціна товару на кінець періоду.

Якщо відомий обсяг продажів товару в натуральному виразі, використовується середня арифметична зважена:

$$\bar{x} = \frac{\sum x \cdot f}{\sum f},$$

де x – ціна і різновид товару,
 f – кількість і вид товару.

Якщо дати реєстрації цін розташовані рівномірно на початок кожного місяця, використовується середня хронологічна проста ціна:

$$x_{xp} = \frac{\frac{1}{2}x_1 + x_2 + x_3 + \dots + x_{n-1} + \frac{1}{2}x_n}{n-1}$$

Найчастіше така формула використовується при розрахунках за квартал, півріччя, рік.

Еластичність попиту за ціною визначається за формулою:

$$E_{Q_A(P_A)} = \frac{\Delta Q_A}{\Delta P_A} * \frac{P_A}{Q_A}$$

де $E_{Q_A(P_A)}$ - коефіцієнт цінової еластичності;

ΔQ_A - змінювання обсягу попиту;

ΔP_A - змінювання ціни;

P_A - первісна ціна.

Величину мінімальної зміни обсягу продажу, яка забезпечує той самий дохід, що підприємство отримувало до зміни ціни, можна визначити за формулами:

а) у відсотках:

$$\Delta Q_{\%} = \frac{-(\pm \Delta C)}{C_H - 3B} * 100$$

де $\Delta Q_{\%}$ — беззбиткова зміна продажу за рахунок зміни ціни, %;

$\pm \Delta C$ — зміна ціни виробу (+ підвищення, - зниження), грн.;

C_H — нова ціна (ціна після зміни), грн.;

$3B$ — змінні витрати на одиницю продукції, грн.

Знак «мінус» у чисельнику формули показує, що між зміною ціни та обсягом продажу існує обернена залежність.

б) в абсолютному виразі ця величина ($\Delta K_{\%}$) може бути визначена таким чином:

$$\Delta K_y = \frac{\Delta Q_{ц} * K_{\sigma}}{100}$$

де K_{σ} — базовий обсяг продажу, тобто до зміни ціни, шт.

Безумовно, якщо фактичний приріст обсягу продажу перевищить величину беззбиткового приросту, то підприємство отримає додатковий прибуток. Його величину можна визначити шляхом множення маржинального доходу з одиниці продукції на різницю між фактично досягнутим обсягом продажу та його беззбитковою величиною:

$$\Delta П = (Ц_n - 3В) * (\Delta K_{\phi} - \Delta K_{\text{без}}),$$

де $\Delta П$ — приріст прибутку, грн.;

ΔK_{ϕ} і $\Delta K_{\text{без}}$ — відповідно фактичний і беззбитковий прирости обсягів реалізації, шт.

Q_A - існуючий рівень попиту при існуючій ціні, од.

6. Рекомендована література

1. Закон України від 21.06.2012 р., № 5007-VI (із змінами і доповненнями). Про ціни і ціноутворення.
2. Закон України від 02.12.2010 р., № 2755-VI (із змінами). Податковий кодекс України
3. Закон України від 24.06.2004 р., № 1875-IV. Про житлово-комунальні послуги.
4. Закон України від 02.06.2005 р., № 2633-IV. Про тепlopостачання.
5. Закон України від 21.05.1997 р., № 280/97-ВР (із змінами і доповненнями). Про місцеве самоврядування в Україні.
6. ДСТУ 2960-94 «Організація промислового виробництва. Основні поняття. Терміни та визначення»
7. ДСТУ 2962-94 «Організація промислового виробництва. Облік, аналіз та планування господарювання на промисловому підприємстві. Терміни та визначення»
8. ДСТУ 2961-94 «Організація промислового виробництва. Нормування матеріалів та виробничих процесів. Терміни та визначення»
9. ДСТУ 2974-95 «Технологічне підготовлення виробництва. Основні терміни та визначення»
10. ДСТУ 3138-95 «Організація промислового виробництва. Праця та заробітна плата. Терміни та визначення»

11. ДСТУ 3278-95 «Система розроблення та поставлення продукції на виробництво. Основні терміни та визначення»
12. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.12.1996 р., №1548 (із змінами). Про встановлення повноважень органів виконавчої влади та виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін (тарифів).
13. Наказ Держбуду України від 27.08.2000 р., № 174 (із змінами і доповненнями). Правила визначення вартості будівництва ДБН Д.1.-2000.
14. Наказ Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р., № 87 (із змінами). Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати».
15. Постанова Кабінету Міністрів України від 22.02.1995 р., №135. Про Положення про державне регулювання цін (тарифів) на продукцію виробничо-технічного призначення, товари народного споживання, роботи і послуги монопольних утворень.
16. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості № 373 від 09.07.2007 року.
17. Верхоглядова Н.І., Ільїна С.Б., Іваннікова Н.Я., Слабка Я.Я., Лисенко Ю.В. Основи ціноутворення: навчальний посібник. – К.: Кондор, 2007. – 252 с.
18. Литвиненко Л.В. Сучасна політика ціноутворення: навчальний посібник. – К.: МАУП, 2001. – 152 с.
19. Литвиненко Я.В. Сучасна політика ціноутворення: Посібник. – К., 2001.
20. Тормоса Ю.Г. Ціни та цінова політика: Навчальний посібник. – К., 2001.
21. Пінішко В.С. Ціни і ціноутворення. Навчальний посібник — Львів: «Інтелект-Захід», 2006. — 488 с.
22. Шкварчук Л.О. Ціноутворення. Підручник. – К.: Кондор, 2006. – 460 с.